

ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების
ინსტიტუტი

თბილისი, 0162, ქაქუცა ჩოლოყაშვილის
გამზირი 3/5

ელ. ფოსტა:
murman.margvelashvili@iliauni.edu.ge

მსოფლიო გამოცდილება
საქართველოსთვის (WEG)

თბილისი, 0179, ფალიაშვილის ქ. #5
ტელ: +995 32 210 24 52
ფაქსი: +995 32 222 43 85
ელ.ფოსტა: weg@weg.ge
ვებ. გვერდი: www.weg.ge

ენერგეტიკისა და მდგრადი
განვითარების ინსტიტუტი

საქართველოს განვითარება ენერგეტიკულ
გაერთიანებაში-შესაძლებლობები
და გამოწვევები

თბილისი 2014

Benefits and Challenges of Energy Community
Membership for Georgia

Tbilisi 2014

CIVIL SOCIETY.
DIALOGUE FOR PROGRESS

ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების ინსტიტუტი

ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების ინსტიტუტი დაარსდა 2013 წელს და ვითარდება ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ანალიტიკურ ცენტრ „მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის“ (WEG) შორის თანამშრომლობის საფუძველზე. ინსტიტუტის მიზანია ენერგეტიკის და მისი მომიჯნავე დარგების ინტერდისციპლინური სამეცნიეროკვლევა, ენერგეტიკის და მდგრადი განვითარების სფეროში განათლების პროცესის სამეცნიერო უზრუნველყოფა, საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და მდგრადი განვითარების პრინციპების დანერგვის ხელშეწყობა. მოწინავე საერთაშორისო გამოცდილების და ტექნოლოგიების ღრმა შესწავლა და საქართველოში მათი დანერგვის ხელშეწყობა; მდგრად ენერგეტიკაში სახელმწიფო პოლიტიკის და სტრატეგიული გადაწყვეტილებების კვლევითი უზრუნველყოფა.

მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის (WEG)

ანალიტიკური ცენტრი მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის (WEG) დაარსდა 2006 წელს. მისი მიზანია ხელი შეუწყოს ქართული საზოგადოების დემოკრატიულ განვითარებას და პროგრესს, მოწინავე საერთაშორისო გამოცდილების, თავისუფალი საბაზრო პრინციპებისა და ევროკავშირის სტანდარტების დანერგვით ენერგეტიკის, გარემოს დაცვის და მომიჯნავე სფეროებში. ორგანიზაციის ძირითად საქმიანობას წარმოადგენს სექტორული კვლევები, პოლიტიკის დოკუმენტების მომზადება და საგანმანათლებლო ღონისძიების ჩატარება ქვეყნის რეფორმირების და მდგრადი განვითარების მხარდასაჭერად.

CONTENT

Benefits and Challenges of Energy Community Membership for Georgia

Opening	
Murman margvelashvili.....	5
Opening the first "Energy Policy and Sustainability" Seminar	
Gunther Oettinger.....	9
Main Messages	
Mariam Valishvili.....	16
About Energy Community.....	20
Ukraine, Energy Community and the EU: expectations and results. Some conclusions for the EU-oriented countries	
Mykhailo Gonchar.....	26
Promoting Renewable Energy Investment In Georgia And Cross Border Trader Opportunities	
Sukru Bogut.....	31
Midwifing the TCP – a unique opportunity for the EU-Georgia strategic cooperation and encouraging EC standards-based reforms in Georgia	
Giorgi Vashakmadze.....	35
Georgia's Energy Sector in View of EC Membership Prospects	
Giorgi Mukhigulishvili.....	42

This publication is a compilation of presentations made at the seminar - "Benefits and Challenges of Energy Community Membership for Georgia, on February 20th 2014 in Ilia State University, Tbilisi, Georgia. The seminar opens a series of city seminars on Energy Policy and Sustainability organized jointly by World Experience for Georgia (WEG) and Ilia State University. It was conducted with the support of the EU under the project Civil Society, Dialogue for Progress.

The seminar was officially opened by a speech of Mr. Guenther Oettinger EU Commissioner for Energy of the EU. Other speakers were:

- Fabrizio Barbasso – deputy director general of the commission's energy directorate.
- Mariam Valishvili – Deputy Minister of Energy,
- Giorgi Vashakmadze – Trans Caspian Gas Pipeline Project (W-Stream consortium, UK),
- Sukru Bogut – Senior Energy Infrastructure Advisor, USAID
- Giorgi Mukhigulishvili – energy researcher, WEG.

The audience included sector officials and experts, students and academia, other public officials, CSOs and general public.

The seminar was moderated by Murman Margvelashvili – Director of World Experience for Georgia (WEG), who also announced opening of a new Energy and Sustainability Institute in Ilia State University and preparation of a new MBA program in Energy and Sustainable Development where a new generation of competitive professionals in energy and sustainability will be prepared.

The purpose of the series of seminars is to organize stakeholder consultations, in-depth professional discussion of important energy sector and related economic, environmental, social and security issues; To identify the pathways of their resolution in compliance the best world practices, and to increase the awareness of stakeholders in support of energy sector reform and progress towards higher energy security and compliance with EU standards.

წინამდებარე ბუკლეტი წარმოადგენს ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში 2014 წლის 20 თებერვალს გამართულ სემინარზე „საქართველოს გაწევრიანება ენერგეტიკულ გაერთიანებაში, შესაძლებლობები და გამოწვევები“ - წაკითხული მოხსენებების ნაკრებს.

სემინარი არის პირველი ნაწილი ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების სემინარების ციკლისა, რომლის ორგანიზებასაც ანალიტიკური ცენტრი „მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის“ (WEG) ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტთან ერთად და ევროკავშირის მხარდაჭერით ახორციელებს.

სემინარი გაიხსნა ევროკომისიის ენერგეტიკულ საკითხებში-გიუნტერ ოტინგერის მისასალმებელი სიტყვით.

სხვა მომხსენებლები:

- ფაბრიციო ბარბასო - ევროკომისიის ენერგეტიკის მიმართულების გენერალური დირექტორის მოადგილე
- მარიამ ვალიშვილი - ენერგეტიკის მინისტრის მოადგილე
- გიორგი ვაშაყმაძე - ტრანსკასპიური მილსადენის პროექტის წარმომადგენელი
- შუქრუ ბოგუტი - აშშ განვითარების სააგენტო
- გიორგი მუხიგულიშვილი - „მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის“

სემინარს ესწრებოდნენ ექსპერტები, სტუდენტები, აკადემიისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები.

სემინარს მოდერატორობას უწევდა „მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის“ (WEG) დირექტორი ენერგეტიკულ საკითხებში, მურმან მარგველაშვილი.

სემინარზე WEG-მა ასევე გააკეთა განცხადება ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების სფეროში ახალი ინსტიტუტისა და ახალი სამაგისტრო პროგრამის მოსამზადებელი სამუშაოების შესახებ, რომელიც მიზნად ისახავს კვლევების ჩატარებას და სპეციალისტების მომზადებას მდგრადი ენერგოპოლიტიკის საკითხებში.

სემინარზე, დაინტერესებული მხარეების თანდასწრებით და მათი მონაწილეობით, განხილულ იქნა ევროპის ენერგეტიკულ გაერთიანებაში საქართველოს წევრობის დადებით და უარყოფით მხარეები და ამ გზაზე ენერგეტიკული სექტორის წინაშე მდგარი გამოწვევები.

Murman Margvelashvili
World Experience For Georgia – Director in Energy Studies.
Ilia State University – Director of Energy and Sustainability Insitture

Today is a remarkable day in many respects:

Today the negotiations have started on Georgia's full membership in Energy Community that can become an important factor of country's European Association and sustainability. We are honored with the visit of EU Commissioner on Energy, Mr.Oettinger and the high officials of the EC and Energy Community and EU delegation in Georgia as well as representatives of Georgian government.

Today Ilia State University and WEG are opening a series of city seminars on Energy Policy and Sustainable Development where want to establish a constructive discussion of important energy issues including infrastructure and the need of sectors' transformation and reform.

Today is the birthday celebration of Ilia State University and a day when the new Rector is being elected. This will give a new momentum to development of the university which is the strategic center of society's progress. We want also to announce an opening of a new Energy and Sustainability Institute in Ilia University and start of preparation of a new MBA program in Energy and Sustainable Development, where a new generation of effective and competitive professionals in energy and sustainability will be educated.

This day is also marked with the sorrow and worries about the future of our friends and colleagues in Ukraine who are fighting for their dignity and the freedom of choice of European future. One of them, Mr.Mikhailo Gonchar was going to join us in our discussion but couldn't leave the country at this very dangerous and heroic time of fight. This makes us to think more carefully about assuring that our process of European integration goes irreversibly and sustainably.

We have invited the stakeholders in the EU -Georgia Association: Representatives of energy sector, specialists, civil society and remarkably the youth who are going to benefit most from the closer economic, cultural and scientific links with the EU and from the higher standards of society's development.

The EC Georgia negotiations are very important and need to be well prepared by all parties to properly take into account the specifics of Georgian reality. Equally important is what needs to happen in this room. Because the reforms that will need to follow will not be always easy and will require strong support fromGeorgian citizens.

Society and especially the youth need to get engaged in the development processes, take the responsibility for their future and become qualified and equal participants of their country's future development. Only this way the sustainability of country's progress and European association will be assured.

On this note Iam pleased to pass thefloor to Commissioner Oettinger and encourage you for active participation in the following discussion.

მურმან მარგველაშვილი

დღეს განსაკუთრებული დღეა რამდენიმე მიზეზის გამო:

დღეს დაიწყო მოლაპარაკებები საქართველოს სრული განწევრიანების შესახებ ენერგეტიკულ გაერთიანებაში, რაც შეიძლება გახდეს მნიშვნელოვანი ფაქტორი ქვეყნის ევროკავშირთან ასოცირებისა და მდგრადობისათვის. დღეს გვერგო პატივი ევროკავშირის კომისრის ენერგეტიკულ საკითხებში - გიუნტერ ოტინგერის, ევროკომისიისა და ენერგეტიკული გაერთიანების მაღალი თანამდებობის პირების და საქართველოს მთავრობის წარმომადგენლების ვიზიტისა.

დღეს ჩვენ - „მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის“ და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი ვხსნით სემინარების სერიას თემაზე „ენერგეტიკული

პოლიტიკა და მდგრადი განვითარება“, რითაც გვსურს, რომ შევექმნათ სივრცე მნიშვნელოვანი ენერგეტიკული საკითხების, მათ შორის, ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურისა და სექტორის ტრანსფორმირებისთვის საჭირო რეფორმების კონსტრუქციული განხილვებისთვის.

დღეს, ასევე, აღვნიშნავთ ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაბადების დღეს და ახალი რექტორის არჩევას, ეს აძლევს ახალ იმპულსს უნივერსიტეტს, რომელიც არის საზოგადოების პროგრესის სტრატეგიული ცენტრი. გვინდა ასევე გამოვაცხადოთ ენერგეტიკისა და

მდგრადი განვითარების ინსტიტუტის დაარსება ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში და ახალი ბიზნესის სამაგისტრო პროგრამის შემუშავება ენერგეტიკასა და მდგრად განვითარებაში, სადაც ახალი თაობის წარმომადგენლები მიიღებენ ეფექტურ და კონკურენტუნარიან განათლებას.

ეს დღე ასევე არის მწუხარებისა და სინანულის დღე ჩვენი უკრაინელი მეგობრებისა და კოლეგებისთვის, რომლებიც ღირსეულად იბრძვიან თავისუფლებისა და ევროპული არჩევანისთვის. ერთ-ერთი ჩვენი კოლეგა, ბატონი მ. გონჩარი გეგმავდა შემოერთებოდა ჩვენს ღონისძიებას, თუმცა ვერ დატოვა ქვეყანა ამ ძალიან საშიში და გმირული ბრძოლის დროს. უკრაინაში განვითარებული მოვლენები გვიბიძგებს ვიფიქროთ და ვიმოქმედოთ უფრო წინდახედულად, რომ ჩვენი ევროპული ინტეგრაციის პროცესი წარიმართოს მდგრადად და შეუქცევადად.

ჩვენ მოვიწვიეთ საქართველოს და ევროკავშირის შორის ასოცირებით დაინტერესებული მხარეები: ენერგეტიკის სექტორის წარმომადგენლები, სპეციალისტები, სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები და ახალგაზრდები, რომლებმაც ყველაზე მეტად უნდა მიიღნ სარგებელი ევროკავშირთან ეკონომიკური, კულტურული, სამეცნიერო დაახლოებით და საზოგადოების განვითარების მაღალი სტანდარტებით.

მოლაპარაკებები ენერგეტიკულ გაერთიანებასა და საქართველოს შორის ძალიან მნიშვნელოვანია და უნდა იყოს კარგად მომზადებული იმისთვის, რომ გათვალისწინებული იყოს საქართველოს რეალობა. არანაკლებ მნიშვნელოვანია თუ რა მოხდება ამ ოთახში, იმიტომ რომ რეფორმები, რომლებიც უნდა განვახორციელოთ არ იქნება ადვილი და მოითხოვს საქართველოს მოქალაქეების ძლიერ მხარდაჭერას.

ამ პროცესში ჩართული უნდა იყოს საქართველოს მოსახლეობა, და, განსაკუთრებით ახალგაზრდები რომლებიც აიღებენ პასუხისმგებლობას მომავალზე, იქნებიან კვალიფიციურები და ექნებათ თანაბარი წვლილი ქვეყნის მომავალ განვითარებაში. მხოლოდ ამ გზით შეიძლება ქვეყნის მდგრადობისა და პროგრესის შენარჩუნება და ევროკავშირთან დაახლოება.

ახლა კი, მოხარული ვარ, სიტყვა გადავცე ევროკომისარ გიუნტერ ოტინგერს და მოგიწოდებთ აქტიური მონაწილეობისკენ მოგვიანებით გამართულ დისკუსიაში.

Guenther Oettinger
EU Commissioner for Energy of the EU

Ladies and Gentlemen,

I am delighted to stand here today at the Ilia State University and to open the first "Energy Policy and Sustainability" Seminar.

This is my first time in Georgia and the culmination of the excellent impressions I have had from Georgia! And I do not just mean your excellent gastronomy and wine, but also your hospitality and sense of commitment.

Today, I met several members of the Government, and I met business representatives. It is a particular pleasure to me to meet with all of you here, as representatives of the civil society and as voices of the society you represent. This is why I would not like to come here and just make a speech, but I would rather prefer hearing from you, from your impressions and expectations. Let me therefore keep my words short.

You have come a long way since Georgia's independence in 1991. Over the past few years, Georgia has undertaken considerable efforts to move closer to the EU. These efforts are now resulting in important milestones that will mark the start of a new era in our relationship. After a three-year

process, the EU and Georgia initialled last November the Association Agreement and its related Deep and Comprehensive Free Trade Area. We expect to sign these agreements by this summer.

These agreements are the most advanced of their type ever negotiated by the EU and they will entail significant benefits to Georgia. Firstly, the ambitious liberalization of import duties will provide better access for Georgian goods and services to the EU market, the largest single market in the world. It is estimated that the Deep and Comprehensive free Trade Agreement could boost trade between the EU and Georgia by 12% as regards Georgia's exports to the EU, and by 7.5% on imports from the EU. This opportunity will be maximized by policy reforms and regulatory approximation in line with the EU standards, which will greatly contribute to the creation of an open, stable and predictable policy-making environment. In turn, these developments will also boost the inflow of European and Foreign Direct Investments to Georgia creating more enterprises and strengthening the competitiveness of the economy and individual sectors. Stronger domestic rules will improve the safety of consumer products and therefore of consumers in general.

The DCFTA as a whole is expected to improve the current account balance of Georgia and boost the GDP by 4.3% (292 million EUR in national income), provided that the reforms are completed.

But it is not just trade we are talking about. We are talking about people! As an example, since 2012 the EU and Georgia hold a dialogue on visa liberalization, and the EU-Georgia Visa Facilitation Agreement has been the first of the kind between the EU and a Southern Caucasus country. The Association Agreement also places great emphasis to the full absorption of values, such as democracy and rule of law, human rights and fundamental freedoms, good governance and sustainable development.

All in all, the implementation of these agreements will be conducive to further socioeconomic development and competitiveness, and hence to enhanced growth and job opportunities. Equally importantly, it will facilitate the progressive integration of Georgia with the EU standards and economy.

It is no secret that Georgia could be subject to significant external pressure to prevent the completion of these agreements. In the EU, we are aware of this, and we have a lot of respect and appreciation for Georgia's choice. I want to reassure you that the EU will remain vigilant and will stand by Georgia, in particular in the run-up to the signature of the agreements.

In addition, the EU will also support Georgia in implementing the ambitious reforms, both financially and by sharing the EU experience and know-how. In 2011-2013, the European Neighbourhood and Partnership Instrument provided Georgia with 230m EUR. Further considerable assistance will be devoted to the implementation of the Free Trade Agreement.

Energy cooperation is paramount to our overall partnership. Today, the Government of Georgia and the European Union launched the negotiations on Georgia's membership in the Energy Community.

We expect to finalize these negotiations by September this year.

What benefits does Georgia have from the Energy Community membership?

By extending most of the EU's internal energy policy to the contracting parties, the Energy Community creates the right conditions for a modern and competitive energy sector. This in turn attracts investments in power generation and networks, facilitates energy trade, and increases both the sustainability and the security of supply of the energy sector.

Placed in the heart of South Caucasus, Georgia plays an increasingly important role in the transit of hydrocarbons towards the EU. In particular, Georgia is a key transit country for the Southern Gas Corridor, a top priority project that will deliver natural gas from the Caspian Sea to the large EU and Turkish energy markets. The Final Investment Decision taken by the Shah Deniz II consortium last December represents a landmark decision for the Southern Gas Corridor that is of high strategic relevance for both Georgia and the EU.

The realization of the Southern Gas Corridor will in fact provide strong incentives to further deepen and sustain our energy cooperation based on mutual benefits. In this respect, this project still has a tremendous unexploited potential that can be realized. The EU does not expect the Southern Gas Corridor to only transport gas from Shah Deniz II field. We expect that in the medium-term this corridor could supply 10% of EU demand, accommodating additional volumes from other gas fields in Azerbaijan, Turkmenistan, Iraq, but potentially also Iran, among others. Upon realization of the Trans-Caspian Pipeline, Turkmenistan alone has indicated that is like to supply 30 bcm per year to the EU by 2025.

Facilitating and supporting the realization of this potential is in our mutual interest as it would maximize commercial benefits, strengthen the security of energy supply in Europe and in the region, and it would create a true "win-win" relationship based upon our common strategic interests.

Ladies and Gentlemen,

The EU attaches great value to Georgia's decision to move closer to the EU, not only in economic terms but also as regard our common values. This choice has been underpinned by concrete efforts which will soon start to bear their fruits. However, we are not at the end of the road yet. 2014 will be another important year in this respect, both for our overarching

cooperation and for our common energy goals. The actual implementation of several ambitious agreements will not be possible without a clear vision, a strong ownership and a true commitment by Georgia.

The EU is ready to assist and support you in this historic journey.

Thank you.

ქალბატონებო და ბატონებო!

მოხარული ვარ, რომ დღეს ვიმყოფები აქ, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში და ვხსნი ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების სემინარების ციკლს.

ეს არის ჩემი პირველი ვიზიტი საქართველოში და კულმინაცია იმ შთაბეჭდილებებისა, რაც ამ ქვეყნის შესახებ მქონდა. ვგულისხმობ არა მარტო თქვენს შესანიშნავ სამზარეულოს და ღვინოს, ასევე თქვენს სტუმართმოყვარეობას და მეგობრულობას.

დღეს მე შევხვდი მთავრობის რამდენიმე წევრს და ბიზნესის წარმომადგენლებს. განსაკუთრებული პატივია ჩემთვის აქ შეკრებილი სამოქალაქო საზოგადოების წინაშე წარდგომა. ამიტომ, დღეს მე წავიკითხავ არა უბრალოდ მოხსენებას, არამედ ასევე მსურს მოვისმინო თქვენი შთაბეჭდილებები და მოლოდინები. ამიტომ, ნება მიბოძეთ, ჩემი სათქმელი მოკლედ მოგახსენოთ.

გიუნტერ ოტინგერი
ევროკომისიის ენერგეტიკის
საკითხებში

ენერგეტიკისა და მდგრადი განვითარების სემინარის გახსნა
20/2/2014- ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თქვენ 1991 წლიდან მოყოლებული დამოუკიდებლობის დიდი გზა განვლეთ. ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში, საქართველომ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა ევროკავშირთან დაახლოების კუთხით. ეს ნაბიჯები ქმნის ქვაკუთხედს რომელიც საფუძვლად ედება ახალ ეტაპს ევროკავშირისა და საქართველოს ურთიერთობაში. სამწლიანი პროცესის შემდეგ, გასულ ნოემბერს მოხდა ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების და ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების ინიცირება. ჩვენ ველით, რომ ზაფხულში ამ ხელშეკრულებებს ხელი მოეწერება.

ეს შეთანხმებები ყველაზე სრულყოფილია ევროკავშირის აქამდე არსებულ შეთანხმებებს შორის და მნიშვნელოვან სარგებელს ჰპირდება საქართველოს. პირველ რიგში, იმპორტის ამბიციური ლიბერალიზაცია შესაძლებლობას მისცემს საქართველოს პროდუქტს და მომსახურებას ჰქონდეს უკეთესი წვდომა ევროკავშირის ბაზარზე, რაც არის ყველაზე დიდი ბაზარი მსოფლიოში. დადგენილია, რომ ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება გაზრდის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ვაჭრობას 12%-ით ექსპორტის ხარჯზე და 7.5%-ით იმპორტის ხარჯზე. ამ პროცესის განვრცობას ხელს შეუწყობს პოლიტიკის რეფორმები და მარეგულირებელი სტანდარტების დაახლოება ევროკავშირის სტანდარტებთან, რაც განაპირობებს ღია, სტაბილური და პროგნოზირებადი პოლიტიკის შემუშავების გარემოს შექმნას. თავის მხრივ ეს მოვლენები გაზრდის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას საქართველოში, მეტი საწარმოს შექმნას და ქვეყნის ეკონომიკისა და კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის გაზრდას. შიდა წესების გაუმჯობესება დადებითად აისახება მომხმარებელთა უსაფრთხოებასა და მათი უფლებების დაცვაზე.

შეფასებულია, რომ ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება (DCFTA), რეფორმების დასრულების შემთხვევაში, გაზრდის საქართველოს მთლიან შიდა პროდუქტს 4.3 %-ით (292 მილიონი ევრო ეროვნული შემოსავალი)

მაგრამ ჩვენ არ ვსაუბრობთ მხოლოდ ვაჭრობაზე. ჩვენ ვსაუბრობთ ადამიანებზე! მაგალითისთვის, 2012 წლიდან საქართველოს და ევროკავშირს შორის მიმდინარეობდა დიალოგი ვიზის ლიბერალიზაციის შესახებ. საქართველოს და ევროკავშირს შორის სავიზო რეჟიმის გამარტივების შეთანხმება არის ერთერთი პირველი შეთანხმება, რომელიც დაიდო ევროკავშირსა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს შორის. ასოცირების შეთანხმება ასევე განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებს ღირებულებების თანხვედრაზე, ისეთ ღირებულებებზე როგორიცაა: დემოკრატია და კანონის უზენაესობა, ადამიანის უფლებები და ძირითადი თავისუფლებები, კარგი მმართველობა და მდგრადი განვითარება. სხვა თუ არაფერი, ეს შეთანხმებები იქნება ერთგვარი პლაცდარმი შემდგომი სოციო-ეკონომიკური განვითარებისა

და კონკურენტუნარიანობისთვის და, შესაბამისად, სამუშაო ადგილების გაზრდისათვის.

არავისთვის არ არის საიდუმლო, რომ საქართველო შეიძლება იყოს მნიშვნელოვანი გარე ზეწოლის ქვეშ ამ შეთანხმებების შესრულების დროს. ჩვენ, ევროკავშირმა, ვიცით ეს ყველაფერი და ვაფასებთ და პატივს ვცემთ საქართველოს არჩევანს. მინდა დაგარწმუნოთ, რომ ევროკავშირი თქვენს გვერდით დგას, განსაკუთრებით ამ შეთანხმებების ხელმოწერის პროცესში.

გარდა ამისა, ევროკავშირი ასევე მხარს უჭერს საქართველოში მიმდინარე ამბიციურ რეფორმებს როგორც ფინანსურად, ისე ევროკავშირის გამოცდილებისა და ცოდნის გაზიარებით. 2011-2013 წლებში ევროპის სამეზობლო და პარტნიორობის ინსტრუმენტის ფარგლებში, საქართველომ მიიღო 230 მლნ ევრო, უფრო დიდი დახმარება გამოიყოფა თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების განხორციელების პროცესში.

ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობა არის გადამწყვეტი ჩვენი საერთო პარტნიორობისთვის. დღეს, საქართველოს მთავრობამ და ევროკავშირმა დაიწყეს მოლაპარაკებები საქართველოს გაწევრიანებაზე ენერგეტიკულ გაერთიანებაში.

ჩვენ ველით, რომ ეს მოლაპარაკებები დასრულდეს ამავე წლის სექტემბერში.

რა სარგებელს მიიღებს საქართველო ენერგეტიკულ გაერთიანებაში გაწევრიანებით?

ევროკავშირის შიდა ენერგეტიკული პოლიტიკის ძირითადი ნაწილის გავრცელებით ხელშეკრულების მონაწილე ყველა მხარეზე, ენერგეტიკული გაერთიანება ქმნის სათანადო პირობებს თანამედროვე და კონკურენტუნარიანი ენერგეტიკული სექტორის ჩამოყალიბებისთვის. ეს, თავის მხრივ იზიდავს ინვესტიციებს ენერგიის წარმოებასა და ქსელების განვითარებაში. ხელს უწყობს ენერგეტიკულ ვაჭრობას, და ზრდის როგორც მდგრადობას, ასევე უსაფრთო მიწოდებას ენერგეტიკის სფეროში.

მდებარეობს რა სამხრეთ კავკასიის შუაგულში, საქართველო თამაშობს გამორჩეულად მნიშვნელოვან როლს ნახშირწყალბადების ტრანზიტში ევროკავშირის მიმართულებით. უფრო კონკრეტულად, საქართველო არის მთავარი სატრანზიტო ქვეყანა სამხრეთის გაზის კორიდორისთვის - მთავარი პროექტი, რომელიც აწვდის ბუნებრივ გაზს კასპიის ზღვიდან ევროკავშირის და თურქეთის ენერგეტიკულ ბაზრებს. შაჰ დენიზის II კონსორციუმის გასული წლის დეკემბერში მიღებული ინვესტირების

საბოლოო გადაწყვეტილება წარმოადგენს საერთაშორისო გადაწყვეტილებას სამხრეთის გაზის კორიდორისთვის რაც არის დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობის ფაქტორი როგორც ევროკავშირისთვის, ასევე, საქართველოსთვის.

სამხრეთის გაზის კორიდორის რეალიზება იქნება ძლიერი წამახალისებელი ფაქტორი ენერგეტიკის სფეროში ჩვენი შემდგომი თანამშრომლობის გაღრმავებისთვის ირმხრივი სარგებლიანობის საფუძველზე. ამ თვალსაზრისით, აღნიშნულ პროექტს აქვს უზარმაზარი გამოუვლეველი პოტენციალი რომელიც შეიძლება რომ რეალიზებული იქნას. ევროკავშირს არ აქვს მოლოდინი, რომ სამხრეთის გაზის კორიდორი მოახდენს გაზის ტრანსპორტირებას მხოლოდ. ჩვენ ველით, რომ საშუალოვადიან პერსპექტივაში ამ დერეფნმა შეიძლება უზრუნველყოს ევროკავშირის მოთხოვნის 10%. დანარჩენი სიმძლავრის აკუმულირება მოხდება აზერბაიჯანის, თურქმენეთის, ერაყის ბაზრებიდან, პოტენციურად ასევე, ირანიდან.

ამ პოტენციალის რეალიზების ხელშეწყობა ჩვენი ორმხრივი ინტერესის საგანია, რამეთუ უზრუნველყოფს კომერციული მოგების გაზრდას, გააძლიერებს ენერგოუსაფრთხოებას ევროპაში და რეგიონში და შექმნის ქეშმარიტად "მომგებიან" ურთიერთობას ჩვენი საერთო კომერციული ინტერესების საფუძველზე.

ქალბატონებო და ბატონებო,

ჩვენ დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებთ საქართველოს გადაწყვეტილებას დაუახლოვდეს ევროკავშირს, არა მარტო ეკონომიკური თვალსაზრისით, არამედ იმ საერთო ღირებულებების გამოც, რაც გვაქვს. ეს გადაწყვეტილება უკვე აღიარებულია და მალე შესაბამის შედეგებს უნდა ველოდოთ. თუმცა ჯერ კიდევ დიდი გზაა გასავლელი. 2014 წელი იქნება მნიშვნელოვანი წელი ამ მიმართულებით. რამდენიმე ამბიციური შეთანხმების შესრულება არ იქნება შესაძლებელი ნათელი ხედვის არსებობის და თანმიმდევრული ნაბიჯების გარეშე.

ევროკავშირი მზად არის დაეხმაროს და ხელი შეუწყოს საქართველოს ამ ისტორიულ მოგზაურობაში.

დიდი მადლობა.

Mariam valishvili
Deputy Minister of Energy

EU-Georgia energy cooperation already has a solid basis. Expansion of energy interests and relationships with the EU is among our priorities. Georgia aspires to create most attractive energy market in the region and to be a reliable partner country for European community in the field of energy.

Finalization of the Association Agreement including DCFTA is the core aspect in the EU-Georgia energy relationships, a strong commitment to further deepen our energy relations and advance integration of Georgia's energy market with that of the EU.

With the purpose of advancing and further supporting integration process we officially applied for the membership in the Energy Community, which serves as a basic platform for acceding to the common energy market of the European Union. We express our strong objective to become a part of this Community and look forward to the finalization of the

negotiation process concerning Georgia's formal accession in this organization. We are confident that our aspiration will have positive impact on the development of our energy sector, long-term stability and security of energy trade, transit and supply.

In view of the official start of negotiations I would like to express my confidence that EU will adequately assess our endeavors. The fact is that Georgia is a country in the region neighboring with EU and certainly we have tight energy relationships and interdependence with neighboring states. Regardless of our aspirations and political motivations certain open questions still remain in a view of full-fledged implementation of EU requirements. Therefore, we are confident that the negotiation process is going to be smooth and gradual political and regulatory convergence with the EU standards and norms in the energy sector will contribute positively to the sector development and together we will be able to find reasonable solutions to the issues on the agenda.

We strongly believe that the cooperation will be based on the principles of partnership and mutual interest and in the short-term the country will be able to become a part of the common European energy space.

The development of renewable energy is one of the main priorities of our country. By acceding to the Energy Community and to the funds defined for the member countries Georgia will be able to improve investment climate in the sector and enhance clean energy production in the country, which possesses huge unused hydro potential. In addition, Georgia will be able to develop electricity trade with European countries through Black Sea Transmission Line and future cross-border infrastructure through Turkey.

Georgia has been the reliable partner country for the EU and the important bridge for energy supplies to the European Union and Western Europe. Georgia provides transit route to the South Caucasus Pipeline (SCP), which is recognized as a high priority project for the European Union and a vital part of the Southern Corridor. After the operation of the Shah Deniz Stage II the Southern Corridor pipelines (SCP, TANAP and TAP) will be one of the largest and most complex projects in the history of the energy industry, which requires cooperation and long-term relationships between companies and relevant governments. Therefore, we assume our role and commitments in this regard and express our political support to existing and to any alternative energy projects, which will ensure diversification of energy transportation routes to Europe and increased security of supply.

ევროკავშირის და საქართველოს თანამშრომლობას ენერგეტიკის სფეროში მყარი საფუძველი აქვს. ევროკავშირთან ენერგეტიკული თანამშრომლობის განვრცობა და გაღრმავება ჩვენს პრიორიტეტებს წარმოადგენს. საქართველო ესწრაფვის შექმნას მიმზიდველი ენერგეტიკული ბაზარი რეგიონში და იყოს დასაყრდენი პარტნიორი ევროპის თანამეგობრობისთვის.

ასოცირების ხელშეკრულების, ისევე როგორც ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების, დადება არის საქართველოსა და ევროკავშირის ურთიერთობის ძირითადი და უმნიშვნელოვანესი ასპექტი. ჩვენი შემდგომი ურთიერთობების განვითარება, გაღრმავება და ენერგეტიკულ ბაზარზე ინტეგრაცია დამოკიდებულია სწორედ ამ შეთანხმებებზე.

ევროკავშირში ინტეგრაციის და შემდგომი ურთიერთობის გარღმავების მიზნით, ჩვენ ოფიციალურად მივმართეთ ენერგეტიკულ გაერთიანებას წევრობის მოთხოვნით. ენერგეტიკული გაერთიანება წარმოადგენს ძირითად პლატფორმას ევროპის ენერგეტიკული ბაზრის შეერთებისთვის. ჩვენ გამოვთქვამთ მტკიცე სურვილს გავხდეთ ამ გაერთიანების წევრი და ველოდებით მიმდინარე მოლაპარაკებების დასრულებას. გვჯერა, რომ ჩვენს სწრაფვას და სურვილებს ექნება დადებითი შედეგი ჩვენი ენერგეტიკული სექტორის განვითარებაზე, გრძელვადიან სტაბილურობას, უსაფრთხოებასა და ენერგეტიკულ ვაჭრობაზე.

ოფიციალური მოლაპარაკებების დაწყების ფონზე მინდა გამოვხატო ღრმა რწმენა იმისა, რომ ევროკავშირი სათანადოდ შეაფასებს ჩვენს მონდომებას. ფაქტია, რომ საქართველო არის ევროკავშირის მეზობელი ქვეყანა

მარიამ ვალიშვილი
საქართველოს ენერგეტიკის
მინისტრის მოადგილე

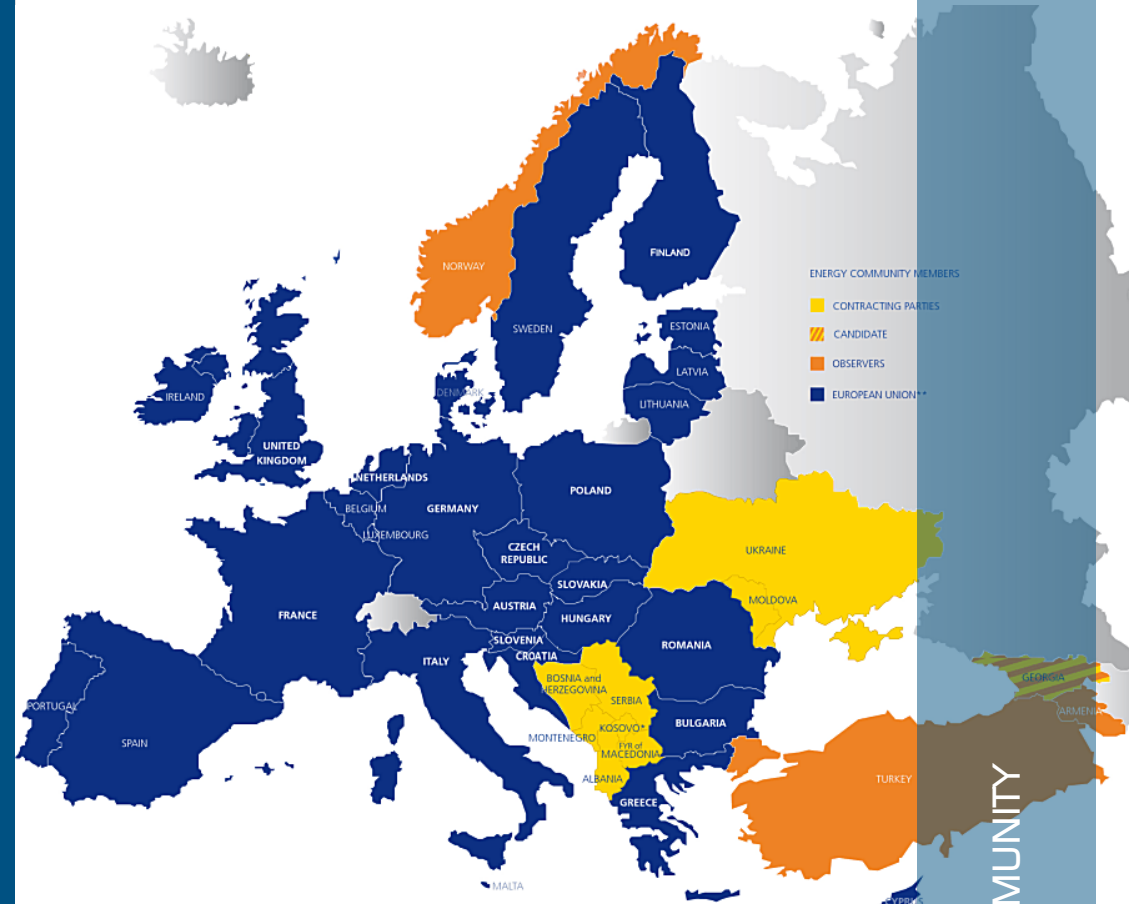
რეგიონში, და, რა თქმა უნდა ჩვენ გვაქვს მჭიდრო ენერგეტიკული ურთერთდამოკიდებულება მეზობელ ქვეყნებთან. მიუხედავად ჩვენი მისწრაფებებისა და პოლიტიკური მოტივაციისა, გარკვეული დია კითხვები რჩება ევროკავშირის მოთხოვნების სრულფასოვან განხორციელებასთან დაკავშირებით. აქედან გამომდინარე, ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ მოლაპარაკებათა პროცესი იქნება თანმიმდევრული, და თანდათანობით პოლიტიკური და მარეგულირებელი დაახლოება ევროკავშირის სტანდარტებთან და ნორმებთან ენერგოსექტორში ხელს შეუწყობს დადებითი ცვლილებების წარმართვას. ერთად ჩვენ გვექნება შესაძლებლობა ვიპოვოთ არსებული მოლაპარაკებების წარმართვის და პრობლემების გონივრული გადაწყვეტის გზები.

ჩვენ მტკიცედ გვჯერა, რომ თანამშრომლობა ეფუძნება, პარტნიორობისა და ორმხრივი ინტერესის გათვალისწინების პრინციპებს და მოკლევადიან პერიოდში ქვეყანა შეძლებს გახდეს ევროპული ენერგეტიკული სივრცის ნაწილი.

განახლებადი ენერგიის წყაროების განვითარება ჩვენს ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. ენერგეტიკული გაერთიანების წევრობით, და იმ ფონდების საშუალებით, რაც წევრი ქვეყნებისთვის არის გამოყოფილი, საქართველო შეძლებს საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებას და სუფთა ენერგიის წარმოების გაძლერებას გამოუყენებელი ჰიდრო რესურსების ათვისების ხარჯზე. გარდა ამისა, საქართველო შეძლებს განავითაროს ელექტროენერგიის ვაჭრობა ევროპის ქვეყნებთან შავი ზღვის გადამცემი ხაზის საშუალებით.

საქართველო იყო და არის ევროკავშირის სანდო პარტნიორი და მნიშვნელოვანი ხიდი ევროკავშირისა და დასავლეთ ევროპაში ენერგიის გატარებისთვის. საქართველო უზრუნველყოფს სატრანზიტო მარშრუტს სამხრეთ კავკასიის გამსადენისთვის (SCP) რომელიც აღიარებულია ევროკავშირის მაღალპრიორიტეტულ პროექტად და სამხრეთ კორიდორის განუყოფელ ნაწილად. შაჰ დენიზის II ეტაპის ამოქმედების შემდეგ სამხრეთ კორიდორის მილსადენები იქნება ერთერთი ყველაზე დიდი და კომპლექსური პროექტი ენერგეტიკული ინდუსტრიის ისტორიაში, რომელიც მოითხოვს თანამშრომლობასა და გრძელვადიან ურთიერთობებს კომპანიებსა და შესაბამის მთავრობებს შორის.

ჩვენ გამოვხატავთ პოლიტიკურ მხარდაჭერას არსებული და ალტერნატიული ენერგეტიკული პროექტებისადმი, რომლებიც ხელს შეუწყობს ევროპის ენერგომატარებლების დივერსიფიკაციას და გაზრდის მიწოდების უსაფრთხოებას.

The **Energy Community** is a community established between the European Union (EU) and a number of third countries to extend the EU internal energy market to Southeast Europe and beyond. With their signatures, the Contracting Parties have committed themselves to implement the relevant EU *acquis communautaire*, to develop an adequate regulatory framework and to liberalize their energy markets in line with the *acquis* under the Treaty. The Treaty establishing the Energy Community was signed in Athens, Greece, on 25 October 2005, and entered into force on 1 July 2006.

The Energy Community is a community established between the European Union (EU) and a number of third countries to extend the EU internal energy market to Southeast Europe and beyond. With their signatures, the Contracting Parties

have committed themselves to implement the relevant EU acquiscommunautaire, to develop an adequate regulatory framework and to liberalize their energy markets in line with the acquis under the Treaty. The Treaty establishing the Energy Community was signed in Athens, Greece, on 25 October 2005, and entered into force on 1 July 2006.

The Energy Community Treaty provides for the creation of an integrated market in natural gas and electricity in South-East Europe which will create a stable regulatory and market framework capable of attracting investment in gas networks, power generation and transmission networks, so that all Parties have an access to the stable and continuous gas and electricity supply that is essential for economic development and social stability. It enables a regulatory framework to be set up, permitting the efficient operation of energy markets in the region, including issues such as congestion management, cross-border flows, power exchange and others. It therefore aims at promoting high levels of gas and electricity supply to all citizens based on public service obligations, and achieving economic and social progress and a high level of employment.

The overall objective of the Energy Community Treaty is to create a stable regulatory and market framework in order to:

1. Attract investment in power generation and networks in order to ensure stable and continuous energy supply that is essential for economic development and social stability
2. Create an integrated energy market allowing for cross-border energy trade and integration with the EU market
3. Enhance the security of supply
4. Improve the environmental situation in relation with energy supply in the region
5. Enhance competition at regional level and exploit economies of scale

The tasks and obligations under the Treaty break down to three distinct tiers. Also, the scope of Parties involved differs from Title to Title.

1. Extension of the acquiscommunautaire
2. Mechanism for operation of Network Energy Markets
3. Creation of a Single Energy Market

The latter includes key EU legal acts in the area of electricity, gas, environment, renewable energy resources. The Treaty envisages that the main principles of EU competition policy are also applied. In addition and following the established procedures, the Contracting Parties took up the commitment to implement an additional set of security of supply and energy efficiency related legislation in 2009.

Whilst the electricity, gas, energy efficiency and renewable energy acquis underwent an update, new acquis on statistics and oil emergency stock was added in 2012. The acquis must be implemented within a fixed time frame and is supported by Action Plans or by a work of a Task Force. A common regional approach on investments and social dimension of the energy reforms is as well being worked upon.

The implementation process is backed up by dispute settlement procedures, which contribute to the enforcement of the Energy Community legal framework.

The energy community so far includes the EU and eight nations from southeast Europe and the Black Sea region.

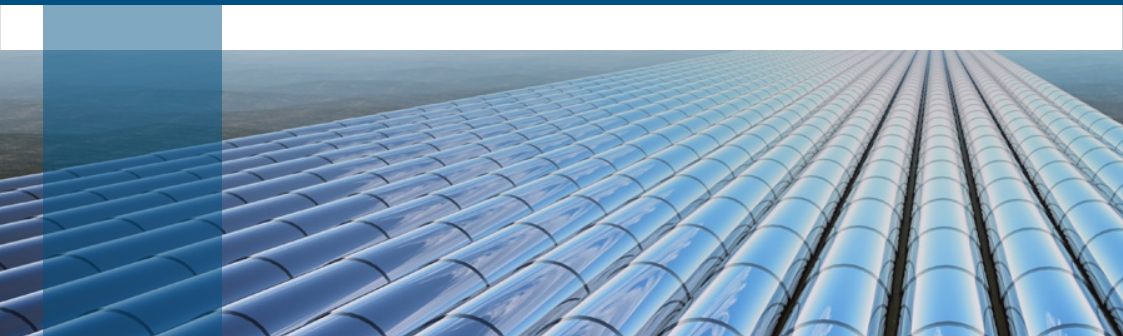
A strong institutional setting supports the process. Whilst the Ministerial Council meets once a year, the Permanent High Level Group meetings take place every three months. It is the minister or alternatively a high level senior officer from Ministry of Energy or Economy who represents the Party in the two executive bodies. The Energy Community Regulatory Board brings the national regulators from the region around one table. Its work is organized in working groups for electricity, gas and customer protection. Conceived as discussion platforms, four advisory Fora in the area of electricity, gas, social issues and oil complement the process.

With its seat in Vienna, the Secretariat is the only permanently acting institution. It has a staff of 22 members, representing 13 nationalities. It assists monitors and enforces the implementation process. Further to the energy policy activities, it provides administrative support to the other Energy Community institutions and organizes annually some 40 events. All the Parties to the Treaty contribute to the Energy Community budget, out of which 94.5 % originates from the European Union.

Georgia has been an Observer to the Energy Community Treaty since 2007, and in 2013 applied for full membership of the organization. The European Commission and Georgia have launched negotiations for the country's accession to the Energy Community. The first round of talks was held on February 20th, 2014 in Tbilisi in the presence of the EU's Energy

By becoming a member of the Energy Community and implementing EU energy legislation, Georgia will have closer ties with the EU's single energy market which will increase the financial sustainability of the energy sector.

ენერგეტიკული გაერთიანება მოიცავს ევროკავშირის წევრ და რამდენიმე არაწევრ ქვეყნას. მისი მიზანია ევროკავშირის შიდა ენერგეტიკული ბაზრების გაფართოება აღმოსავლეთ ევროპაში და მის ფარგლებს გარეთ. ხელშეკრულების მხარეები ხელმოწერით ადასტურებენ მზაობას, რომ მიიღონ ევროკავშირის დირექტივები, შეიმუშაონ ადეკვატური მარეგულირებელი ჩარჩო და მოახდინონ ენერგეტიკული ბაზრების ლიბერალიზაცია ქარტიის შესაბამისად. ქარტიას, რომლის საფუძველზეც შეიქმნა ენერგეტიკული გაერთიანება, ხელი მოეწერა ათენში, საბერძნეთში 2005 წლის 25 ოქტომბერს და ძალაში შევიდა 2006 წლის 1 ივლისს.

ენერგეტიკული გაერთიანება უზრუნველყოფს ბუნებრივი გაზისა და ელექტროენერგიის ინტეგრირებული ბაზრის შექმნას სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში, ქმნის სტაბილურ მარეგულირებელ და ერთიან საბაზრო ჩარჩოს რომელიც მოიზიდავს ინვესტიციებს გაზის განაწილებაში, ელექტროენერგიის გენერაციასა და დისტრიბუციაში. საბოლოო ჯამში, ყველა მხარეს ექნება წვდომა სტაბილური და უწყვეტი გაზისა და ელექტროენერგიისადმი, რაც ესოდენ მნიშვნელოვანია ეკონომიკური განვითარებისა და სოციალური სტაბილურობისათვის. ენერგეტიკული გაერთიანება, ასევე, მიზნად ისახავს ხარისხიანი ელექტროენერგიისა და ბუნებრივი გაზის მიწოდებას

მოსახლეობისათვის. ეკონომიკური და სოციალური პროგრესის მიღწევას და დასაქმების მაღალ დონეს.

ძირითადი მიზნები მოკლედ შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს:

1. ინვესტიციების მოზიდვა ელექტროენერგიისა და გაზის სექტორში, იმისთვის, რომ უზრუნველყოფილი იქნას სტაბილური და უწყვეტი ენერგომომარაგება რაც მნიშვნელოვანია ეკონომიკური განვითარებისა და სოციალური სტაბილურობისთვის.
2. ერთიანი ენერგეტიკული ბაზრის შექმნა (რომელიც იძლევა საზღვრისპირა ენერგეტიკული ვაჭრობის შესაძლებლობას) და ევროკავშირის ბაზარზე ინტეგრაცია.
3. მიწოდების უსაფრთხოების გაძლიერება.
4. რეგიონში ენერგომომარაგებასთან დაკავშირებული ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესება.
5. რეგიონულ დონეზე კონკურენციის გაზრდა.

ხელშეკრულების ამოცანები და ვალდებულებები ჩაშლილია 3 ძირითადი მიმართულებით:

1. ევროკავშირის ენერგეტიკულ კანონმდებლობასთან დაახლოება
2. ქსელური ენერგეტიკული ბაზრების ფუნქციონირების მექანიზმების შექმნა
3. ცალკეული ენერგეტიკული ბაზრების ჩამოყალიბება

ხელშეკრულების მხარეებმა 2009 წელს აიღეს ვალდებულება რომ იზრუნონ ენერგოეფექტურობისა და ენერგეტიკული უსაფრთხოების კანონმდებლობის განხორციელებაზე. ხოლო დენის, გაზის, ენერგოეფექტურობის და განახლებადი ენერგიის დირექტივები განახლდა 2012 წელს. 2012 წელს ასევე დაემატა ახალი დირექტივები სტატისტიკისა და ნავთობის სავალდებულო რეზერვების შესახებ დირექტივები უნდა განხორციელდეს განსაზღვრული დროის მანძილზე და ის მხარდაჭერილია სამოქმედო გეგმებითა თუ სამუშაო ამოცანებით. დირექტივების განხორციელების პროცესი გამყარებულია დავის გადაწყვეტის სპეციალური პროცედურებით, რაც ხელს უწყობს ენერგეტიკული გაერთიანების სამართლებრივი ჩარჩოს აღსრულებას.

დღევანდელი მდგომარეობით, ენერგეტიკული გაერთიანება მოიცავს ევროკავშირის წევრ ქვეყნებსა და რვა სახელმწიფოს სამხრეთ ევროპისა და შავი ზღვის რეგიონიდან.

ამ პროცესში ჩართულია ძლიერი ინსტიტუციური სტრუქტურები. წელიწადში ერთხელ იკრიბება მინისტრთა საბჭო, სამ თვეში ერთხელ კი იმართება მაღალი დონის ჯგუფის შეხვედრები. თითოეულ მხარეს აღმასრულებელ ორგანოში წარმოადგენს მინისტრი ან სხვა მაღალი თანამდებობის პირი ენერგეტიკის ან ეკონომიკის სამინისტროდან.

ენერგეტიკული გაერთიანების მარეგულირებელი საბჭო ერთ მაგიდასთან უყრის თავს ეროვნულ მარეგულირებლებს. მისი მუშაობა ორგანიზებულია სამუშაო ჯგუფების სახით რომლებიც მოიცავს დენის, გაზის და მომხმარებელთა დაცვის მიმართულებებს. შექმნილია მრჩეველთა 4 ჯგუფიც.

მინისტრთა
საბჭო

გუდმივი
მაღალი
დონის
ჯგუფი

მარაგულრეაბალი
საბჭო

ენერგეტიკული
გაერთიანების
სამდივნო

მრჩეველთა
4
ჯგუფი

ენერგეტიკული გაერთიანების სამდივნო, რომელიც განთავსებულია ვენაში, არის ერთადერთ მუდმივმოქმედი ორგანო. მის შემადგენლობაში შედის 13 სხვადასხვა ქვეყნის წარმომადგენელი, სულ 22 წევრი. სამდივნო ეხმარება მონიტორინგის პროცესში მონაწილე პირებს და ასევე მონაწილეობას იღებს გადაწყვეტილებების აღსრულებაში. სამდივნო ასევე ახორციელებს ენერგეტიკული გაერთიანების სხვადასხვა ინსტიტუტის ადმინისტრაციულ მხარდაჭერას და ორგანიზებას უწევს წლიურად დაახლოებით 40 ღონისძიებას.

ხელშეკრულების მონაწილე ყველა მხარეს აქვს შენატანი ენერგეტიკული გაერთიანების ბიუჯეტში, აქედან 94.5% მოდის ევროკავშირის წევრ ქვეყნებზე.

2007 წლიდან საქართველო ენერგეტიკულ გაერთიანებაში დამკვირვებლის სტატუსით იმყოფებოდა, 2013 წელს კი შეიტანა განაცხადი სრულ წევრობაზე რის შემდეგაც დაიწყო მოლაპარაკებების სერია, პირველი შეხვედრა აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით გაიმართა 2014 წლის 20 თებერვალს. შეხვედრა მოეწყო თბილისში, მასში მონაწილეობდნენ ევროკავშირის კომისარი ენერგეტიკულ საკითხებში - გიუნტერ ოტინგერი, საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ირაკლი ღარიბაშვილი, ენერგეტიკის მინისტრი კახა კალაძე. ენერგეტიკული გაერთიანების წევრობითა და ევროკავშირის ენერგეტიკული კანონმდებლობის განხორციელებით, საქართველოს ექნება უფრო მჭიდრო კავშირი ევროკავშირის ენერგეტიკულ ბაზართან, რაც გაზრდის ენერგეტიკული სექტორის ფინანსურ მდგრადობას.

Dear Ladies and Gentlemen,

First, I would like to express gratitude to you and the whole Georgian nation for moral solidarity and support to Euromaidan, to Ukrainian nation in the battle against ruling criminal regime and its Kremlin's lords. My deep gratitude to our friends and colleagues from the USA, Canada, Poland, Lithuania, Czech Republic and other countries, which express solidarity with our efforts.

Mykhailo Gonchar
NOMOS, Ukraine

Georgian full-fledged membership in the Energy Community will become a definitively positive fact for your country. This very thing will bring you closer to the EU. Irrespectively whether Georgia will be someday EU member or not, your energy sector will become an integral part of the European energy market after implementation of corresponding EU legislation. However, it is important to understand very clearly, what the Energy Community is and what it is not.

1. Signatory to the Energy Community Treaty makes you closer to the EU but it definitely does not open the way to the EU membership perspective. Here you should not have any illusions. Your country belongs to five states, which are important for the EU either as energy suppliers or as transit countries: Norway, Ukraine, Moldova, Georgia and Turkey. Ukraine and Moldova are ECT member states; Norway and Turkey have observer status and do not want to join the ECT. Georgia is a key transit country for oil and gas supply from Caspian region with a perspective to insert gas flows from Central Asia.

2. The ECT is a tool of influence of the European Commission on ECT signatories, but it will not become your tool of influence on Brussels. The maximum you may count on is the possibility to

be heard. The ECT is the mechanism for EU energy legislation implementation into the legislative, regulatory and legal framework of the Treaty signatories, which are not the EU member states. It is the very attractiveness of the ECT.

3. The membership at the Treaty and the successful implementation of European energy legislation will have some positive impact on investment attractiveness of your energy sector for EU investors. As for investors from countries, where state-owned energy monopolies dominates (Russia, China, and Azerbaijan) usually they perceive country's ECT membership as a negative factor restricting impact on their activities.

4. I would like to share with you some conclusions regarding my country and its experience of 3 years membership at the ECT. Since February 1, 2011, Ukraine has been the signatory to the Treaty and has been implementing European energy legislation according to the Protocol on Ukraine's accession. However, I would not describe the implementation process as definitely successful. Speaking from the point of view as an independent think tank, I will state that this process is very slowly and problematic. I would not recommend it as a model for your country.

5. There are several reasons, why Ukraine's membership is not a successful one, at least during the last three years:

- The government, which is already dismissed, had only declarative approach toward prioritization of Ukraine's commitments under the Treaty, real priorities were concentrated on relations with Gazprom, which was and is vexed with the ECT.
- The government had populism view on Ukraine's European integration, energy sector reforms were simulated and did not bring any qualitative changes.
- Russia made all and very efforts to hamper closer relations between the EU and Ukraine, in particular in energy sector. It requested twice Ukraine's withdrawal from the ECT. The same request was made also to Moldova.

6. However, there are some problems in the Energy Community of European origin. The very first is a lack of the EU single voice, announced back in 2007. Declared by the EU single external energy policy is still only on the paper, influencing directly processes within Energy Community Treaty. The second problem is a lack of consensus regarding EU perspectives for several neighbouring countries, which are participants of the Eastern Partnership Program and important partners for the EU in terms of energy communication (supply and transit). If regarding Western Balkans Brussels has clear perception of these countries as the future EU members whether already realized (as it was in case of Croatia), realized later (Macedonia) or realized in the most

postponed perspectives (Serbia), there are no such a vision toward Eastern Europe. Ukraine, Moldova and Georgia are not even identified as European countries to the full extent. It should be noted, that the EU does not dare to call new partnership program Eastern-EUROPEAN Partnership, having limited it to the vague Eastern Partnership. Therefore, Western Balkan countries in contrary to Eastern Europe have quite serious stimulus to implement the ECT as an element of the sectoral integration into the EU before gaining full membership. Bulgaria and Romania became signatories to the ECT after they had received clear EU membership perspective in two years.

Automatic ECT expansion to the Eastern Europe without a simultaneous solution of the question about European membership perspective for those countries creates huge problems for promotion of European rules of play in energy sector. Contrary to Western Balkans with a single European integration model Eastern Europe has an alternative Russian integration model. It is difficult to call it integration model in European meaning. It is rather a model for reconstruction of the Soviet space with dominant role of Russia and simultaneous deep limitation of allied countries sovereignty. This model reminds rather "Anschluss" and is of course unacceptable for political and economic elites in Eastern European countries. However, it is difficult for them to resist to pressure from Kremlin regime, which acts with clear awareness that the EU will stand aloof from, limiting the reaction to verbal rhetoric, as it was in case of Georgia in 2008 and as it is currently the case with Ukraine. The third problem results from two previous; it is instrumental insufficiency of the Energy Community Treaty. It should be noted that a breach of ECT obligations does not lead to any significant consequences. Ukraine's example is here very demonstrative. Failing to meet ECT obligations, the government has not only ignored warnings from Vienna and Brussels but also announced that Ukraine may even withdraw from the Treaty. During three years of membership, Ukraine warned twice about such an intention.

7. A particular problem is the challenge on the part of the Russian Federation to the EU energy policy. Russia defied the EU, striving not only to prevent the spread of the European rules in the post-Soviet space, but also to affect Brussels to revise some of the key provisions of the EU energy legislation, such as the Third Energy Package. In the post-Soviet space, Russia is trying to maximize the lobbying communication mechanisms with the aim to deform legislative and regulatory framework in one or another country on its favour. The usual method is a promise of gas preferences in exchange for not implementing the norms of the European energy legislation. The Government and the President of Ukraine have had the illusions, that without irritating Russia, they would be able to achieve the revision of discriminatory gas contracts of 2009. However, as we can see, it did not work. The gas contracts remained unrevised, an implementation of Second Energy Package is not completed,

and the uncertainty concerning the Third Energy Package persists. That is, the benefits of the situation get neither Ukraine nor Energy Community and the EU but a third party.

At the same time, the EU faces a choice: to promote European principles of the energy markets functioning or to support the relations with Russia and it prefers the second. Certainly, first, this applies not only to the EU as a whole but also to the key member states, traditionally oriented to the Russian Federation in the field of energy. Thereby, the EU value structure devaluates, undermining the confidence in Europe and not only concerning the sphere of energy.

8. The fifth problem is a lack of contractual arrangements laid down in Chapter IV of the Mutual Assistance. Thus, during gas crisis of 2009 the Energy Community did not make any influence on the events. The only thing that Energy Community can do is to give consultations and advices in case of crisis uprising.

9. A real thing that Energy Community lacks is the solidarity mechanism in the case of the third party actions against one or several member states of the Treaty. The bright example is the Russian project "South Stream", which is a bypassing one in relation to Ukraine, Moldova, Romania, and directed to deprive this countries of their transit function of gas supply to the EU and to cause the economic damages. Moreover, Russia demands to withdraw the project from the Third Energy Package. However, neither Energy Community nor the European Commission has no objection to project implementation, limiting it selves only by observations, that the project must meet the European energy law. Therefore, do not be surprised if some time after the accession of Georgia to the ECT, Russia will demand from you to give access for "Gazprom" to your pipelines, basing its claim on the EU Third Energy Package. However, you will not find solidarity in Brussels and Vienna.

10. Now, let us talk about the future of Caspian and possibly Central Asia gas transit through Georgia. As you know, "Nabucco" broadly represented, as the EU priority number one is no longer relevant. In fact, "Nabucco" became a symbol of collapse of the EU external energy policy. Azerbaijan and Turkey now prepare to implement the project TANAP. Gas to it will come from the Caspian Sea through Georgia. One should pay attention to some of the trends the European gas market and Russian gas policy. The EU gas market is becoming more competitive thanks to LNG. LNG from the U.S. will come earlier than gas from Shah Deniz to the EU gas market. This will already happen in 2016. Russia, having lost in recent years a significant proportion of the EU gas market due to the price escalation policy, will take steps to recover the lost positions. Herewith, the work will be done in two directions. The first direction is a more flexible pricing, an access of independent gas producers

to gas export, but keeping "Gazprom" as a single export channel. The second direction is the elimination of competitors. In this sense, the gas flows from the Caspian Sea and in the future from the Central Asia are competitive to traditional gas flow from Siberia. As well as pipeline projects designed to bring new gas to the EU market by the independent from Russia route.

11. Russia is implementing a large-scale economically senseless pipeline project "South Stream" to bring gas from Siberia and Yamal to Southern Europe. Moscow for several years unsuccessfully has been trying to get the priority status for it from the European Commission and the exclusion from the Third Energy Package. One of the arguments is the so-called transit instability through Ukraine, which they confirm using gas crises of 2006 and 2009. Now, in order to finally reach an agreement with the EU on "South Stream", Russia not only uses the political crisis in Ukraine, but also actively affects it, trying to demonstrate to Brussels once again the need of bypassing Ukraine. Transformation of Ukraine into the "dark zone" fits best to "convincing argument" of Russia in Brussels. Now, if to make an extrapolation to the South Caucasus and consider that "Gazprom" does not need a competitive gas from the Caspian Sea on the not enough capacious market in Southern Europe, it is possible to conclude that, in your region the destabilization scenario can be expected. According to the logic of the Kremlin, it should be another argument for Europe in the benefit of the "stable" gas supplies from Russia via the no transit direct "South Stream" compared with supplies from the unstable Caspian region through the unstable South Caucasus.

12. We would like this scenario to remain in the category of hypothetical, but events in my country should be taken into account in Georgia, the EU and NATO. Therefore, membership in the Energy Community, the future Association Agreement with the EU (if it is signed) are undoubtedly positive developments in your country, but they do not solve the problems of security and mutual aid. These problems should be addressed through the United States and NATO. Moreover, that MAP was promised to Georgia in Bucharest in April 2008. EU is passive, weak and helpless when it comes to Russia. We saw this in the case of Georgia in 2008, now it is seen in Ukraine. Probably gas corruption forces have already won the European values in Brussels.

Thank you for attention

Sukru Bogut
Senior Energy Infrastructure Advisor,
USAID Caucasus, Energy &
Environment Office

Georgia's natural mendment includes hydro power resources. Foreign investment into the energy sector of Georgia will be enhanced with Energy Community membership and harmonization of Georgian legal and regulatory frameworks with European Union (EU) Energy regulations.

Investments are possible through the non-recourse financing of the projects and export of surplus energy into the competitive Turkish and Southeast European markets through the newly constructed back-to-back inter-connector in Akhaltsikhe.

USAID is assisting Georgia for the legal and regulatory framework development, cross-border electricity trading, and capacity building of the Georgian regulator, transmission system operator and market operator.

USAID project Hydro Power and Energy Planning (HPEP) developed and is now supporting the Government of Georgia in implementing the Georgia Electricity Market Model (GEMM) of 2015 that satisfies several requirements of Energy Community for the creation of an Electricity Trading Mechanism (ETM) that utilizes EUA cquis, third party access, hourly balancing and day-ahead planning.

The main goal of USAID HPEP is to support the government of Georgia's in completing the task outlined in the GEMM 2015. With GEMM 2015, the International Financial Institutions (IFIs) should be able to finance new run-of-river hydro power projects through non-recourse (project-based) loans. The sales of the new Hydro Power Plants (HPPs) would be facilitated

by GEMM 2015 which supports cross-border, competitive clean energy trading.

GEMM 2015 was created to overcome obstacles for non-recourse financing. These obstacles included:

- Insufficient legal and regulatory framework in Georgia for a competitive electricity market
- Low capacity in the electricity sector institutions to plan and implement a competitive electricity market
- Lack of tools to operate a competitive electricity market

The GEMM 2015 and ETM were developed by USAID Hydropower Investment Promotion Project (HIPP) in 2011 to fill the gaps identified by IFI and others to overcome the obstacles described above. GEMM 2015 will create an enabling environment for development of Georgian hydro resources and at the same time protect domestic tariff costumers.

A key part of GEMM 2015 is the ETM. The ETM is an hourly balancing and day-ahead process that will enable electricity trading on the regional competitive power market. GEMM 2015 and the ETM are in line with EU competitive market principles, and will be harmonized with the Turkish power market. And GEMM 2015 implementation will greatly enhance the regulatory support framework for new run-of-river HPPs.

GEMM 2015 and ETM Implementation include many aspects. USAID has designed and continued to further refine the ETM as Georgia's electricity market transforms from a monthly trading market to an hourly market. The settlement period in the European electricity markets are no more than one hour. In order to trade into those markets including Turkey's power market, Georgia must get to settlement period of one hour.

HPEP has provided capacity building and institutional development on GEMM 2015 and the ETM to the Ministry of Energy (MoE), the Georgian State Electro systems (GSE), the Market Operator (MO, formerly known as Electricity Systems Commercial operator, ESCO) and the Georgian National Energy and Water Supply Regulatory Commission (GNERC). Both the MO and GNER are undergoing significant re-organization in line with the recent amendments made to Electricity and Gas Law initiating GEMM 2015.

The Electricity and Gas Law amendments were supported by USAID in a MoE legislative Working Group (WG). That WG has also developed a standard electricity supply agreement between Georgian HPP and electricity off-takers in Turkey, modifying the European Federation of Energy Traders standard contract for trade in the Turkish electricity market.

USAID HPEP has created a draft electricity transmission grid code and supported the W Gon grid code development to finalize the transmission grid code this spring. The grid code is the key legislation that will regulate the technical aspects of the competitive electricity market. USAID has also created a draft electricity distribution code which will regulate the issues relating to the connection and use of the distribution network for trading of electricity from small and medium-sized run-of-river hydro power plants.

USAID HPEP continues to support the development of a Uniform System of Accounts (USoA) for the electricity market that will assure that network tariffs are cost-based and only include the costs related to the provision of transmission access. HPEP's activities also include technical assistance to the GNERC in development of cost and performance-based tariff methodology for transmission and distribution network licensees. HPEP has provided training to the GNERC staff on guarantee of origin(GOs)and Public Service Obligations(PSO)procedures required by EU legislation. GO sare are glistening system for renewable energy projects(1MWH= 1 green certificate) and PSO relates to any obligation of payment by consumers for public good, such as premiums paid for renewable energy production.

Using Turkey and European markets' experience, HPEP has guided GSE in developing proposed rules for international transmission inter connection capacity allocation and congestion management. Recently HPEP has supported both the MO and GSE in developing day ahead planning with support in market rules amendments, cloud-based software development for market players and creation of manuals for operating the new software.

USAID has supported development of conceptual design of cross border electricity trading between Georgia and Turkey supporting harmonization of legislation/regulations, contracts, treaties and standards. USAID assistance was instrumental in drafting the Cross Border Electricity Trading Agreement which was ratified by both Parliaments.

As mentioned above, USAID HPEP is consistent with EU's Third Energy Package, a set of legislation that promotes energy competition with an acute awareness of environmental protection.

EU Legislation	HPEP Technical Assistance
Separation of production and supply from networks	<ul style="list-style-type: none"> Tariff methodology for networks Regulatory accounting for each license type Third party access rules

Recognition energy policy's strategic importance	<ul style="list-style-type: none"> Development of white paper son energy policy and en-ergy strategy Development of an energy planning process within the MoE
Facilitation of increased cross border energy trade	<ul style="list-style-type: none"> Capacity allocation rules Congestion management rules Development of a price zone for Georgia on Turkey'sDAM
More efficient national regula-tors	<ul style="list-style-type: none"> Re-org. of GNERC Increased role and responsibilities of GNERC via E&G Law amendments
Promotion of cross-border collaboration and investment	<ul style="list-style-type: none"> Cross Border Electricity Trading Agreement (CBETA) Interconnection Operation Agreement Harmonization meetings between GNERC and EMRA Electricity Supply Agreement template
Greater Transparency	<ul style="list-style-type: none"> Regulatory accounting Regulatory inspection Web site development for TSO and MO Stake holder involvement indecision making
Enforcement of national stan-dards to support regional market	<ul style="list-style-type: none"> Market surveillance and monitoring procedures Grid Codes

The Third Energy Package man dates the separation of production and supply from transmission networks. This separation must be beyond accounting separation, managerial separation and legal separation as was required in the past. Now the separation must be in ownership.

The Third Package highlights the recognition of the strategic importance of Energy Policy. HPEP has supported the Government of Georgia in developing its energy policy and is now supporting the Go Gin developing its long-term energy strategy consistent with that Energy Policy. The Energy Policy provides assurance to potential renew able energy investors that Georgia will maintain its support for renewable energy production.

The EU rules covering cross border trading between countries provides an excellent framework for Georgia, especially when new Georgian HPPs look not only to Turkey to market their electricity production, but also in EU countries. USAID HPEP has provided guidance to GSE in developing the cross border allocation and congestion management rules. In addition, HPEP has supporting a WG created by the Turkish energy regulator, EMRA and GNERC to harmonize the cross border-related legislative and regulatory framework.

The Third Energy Package seeks for more effective national regulator. USAID HPEP has been supporting the GNER Cas it takes on new roles and responsibilities now that the E&G Law was amended. These new role and responsibilities including adoption of the USoA, adoption of performance-based network tariffs, adoption of transmission and distribution grid codes and the monitoring of the competitive electricity markets. In all cases, HPEP has provided extensive guidance to the GNER Cas it develops its capability to take on these new roles and responsibilities.

Consistent with the EU Third Package, the adoption by GNER Cof the USoA regulations and the creation and implementation of market monitoring procedures will provide greater transparency in the electricity market as well enforcement of national standards to support the domestic and regional electricity market.

Midwifing the TCP – a unique opportunity for the EU-Georgia strategic cooperation and encouraging EC standards-based reforms in Georgia

By **Giorgi Vashakmadze**, Director of W-Stream Ltd - the promoter of the Trans-Caspian and White Stream Gas Pipelines

2014-02-20 GV Midwifing the TCP

The EU advocates for stable and transparent regulatory rules for the energy production and trade in the countries that play important role as energy suppliers, and especially in countries that are interested in closer ties with the EU.

Transparent and stable regulatory rules enhance countries' attractiveness in the eyes of western investors who conduct their business in accordance with the best business practices and thus encourage investment inflows from the EU and the US, while on the other hand, diminishing interest of those who

tend to benefit from non-transparent business environment. Greater transparency in how government deals with investors also make countries more resilient against intrusive external influences that can affect political decisions.

Georgia was invited to join the European Energy Community back in 2006. In the subsequent years multiple attempts were made by the EU and the US to encourage the Georgian leadership to apply for the membership to the European Energy Community, including the statement by the President of the European Commission, Jos Manuel Barroso¹ in 2010 following his meeting with President Saakashvili. Had Georgia accepted the invitation, it would have enabled the country to considerably advance its energy and antimonopoly regulation reforms initiated and legislatively enacted earlier with the help of numerous grant programs funded by international donors. Georgia's United National Movement (UNM) government chosen not to get engaged and demonstrated utmost reticence on the subject, both vis-à-vis its western partners and its own society. Furthermore, they took the path of reversing the achievements of the previous reforms, further distancing the country from the requirements of the Energy Community.

This situation changed after the new government assumed power following the 2012 elections: Georgia has officially applied for Energy Community membership. This is a remarkable change of Georgia's posture for which the new government should be given due credit. But what has remained unchanged, is the lack of awareness of the society, even country's NGO sector, about Georgia's prospects of joining the European Energy Community and its potential benefits for Georgia's future. The importance of stable and transparent regulatory rules has not been featured in media discussions. The role, nature or purposes of the Energy Community has never been explained to the society and even less is known about its role in securing country's long-term political stability which in turn defines whether Georgia is perceived as a reliable ally to Europe's energy supply diversification efforts, especially its strategic but extremely complex natural gas supply arrangements envisaged by EU's Southern Gas Corridor plans.

Georgia successfully established itself as a reliable and instrumental transit partner while negotiating and implementing the East-West pipeline projects in the late 90s – early 2000s, but did nothing to keep or enhance this reputation after the Rose Revolution.

This is how Financial Times saw the situation just 3 weeks before the Russian military invasion of August 2008²:

¹http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-10-660_en.htm?locale=en

²<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/0287616e-5108-11dd-b751-000077b07658.html#axzz2tmc0GPw4>

"The US and most European Union members support Georgia's efforts to escape Russia's influence and integrate with the west, including joining NATO. The west is also worried about the security of pipelines taking Caspian oil and gas across the Caucasus to Turkey. Meanwhile, a resurgent Russia sees the region, including the pipelines, as a key test of its capacity to reassert itself in the former Soviet Union."

Another quote from the same article: "Abkhazia and South Ossetia are levers with which to put pressure on Tbilisi to slow its pro-west policies and drop its NATO bid. Dmitri Trenin, deputy director of the Carnegie Moscow Center, a think-tank, says: "Russia has no strong interest in Abkhazia itself. Russia is telling Georgia: 'If you join NATO you will pay a very big price. You will never get back Abkhazia.'"

Those who have been participating in the East-West Energy Corridor development remember that similar messages were coming from Russian officials in relation to BTC in late 90s: If you allow building BTC - you will never get back Abkhazia.

Georgia was wise not to be swayed away from pursuing the development of these pipelines, nor its NATO aspirations.

Today, in the eve of signing major political and trade agreements with the EU, different Government officials are frequently quoted saying that after the events of 2008, Russia has no more leverages over Georgia's decision-making. What is apparently meant here is that no additional leverages remain for Russia in relation to Abkhazia and South Ossetia. But the question is whether the territorial integrity - a painful point mentioned by the Financial Times - is the only substantial weakness of Georgia that Russia has a possibility to exploit?

Weak and nontransparent energy sector opens another opportunity for meddling, though in more sophisticated and far less visible ways.

And in any case - a vulnerable and nontransparent energy sector means less reinvestments, less best practices, less competitive economy, less jobs.

When it comes to complex and geopolitically significant transit projects, it also means that the country is seen as a less reliable transit partner.

Timely adoption of the Energy Community standards could change the reality. Today, Georgia's energy sector is much far away from the Energy Community standards of transparency and good governance then it was 9 years ago. This back-rolling was unjustifiable and unfortunate.

The United National Movement government has thrown away practically all legislative reforms that had been undertaken through and with the help of the US and EU funded institutional building programs. The practice was even worse. Meticulous 'scientific' justifications had been devised and offered to justify the need of vertically integrated players in Georgia, deriding the notion of strategic assets/infrastructure and abolishing regulatory instruments.

A one-time chance - the big privatization - conducted after the Rose Revolution (and so highly praised in the West that was too busy to look into the details of this undertaking) have brought neither best business standards, nor sustainability to the sector.

The main thing was 'forgotten' while praising Georgian 'anti-corruption' reforms and was overlooked by public: non-transparent privatization of energy assets allow stealing a sizeable portion of revenue for many years ahead.

Given the almost complete lack of information, it comes as no surprise that there was no public questioning of reasons as to why starting from 2006 Georgia was persistently ignoring EU calls on joining the Energy Community.

Even when President Barroso publicly stated in 2010: "Concerning the diversification of energy sources and routes, the development of the Southern corridor is a key priority for the European Union. We attached great importance to the crucial transit role played by Georgia. And I encourage Georgia to formally apply for membership to the Energy Community. This would enable further deepening of our relations and reinforce Georgia's attractiveness for energy investments", there was complete silence from government officials as well as media and expert community. This should have served as an alert, but again, this fact was misinterpreted in the West: the West was convinced that Georgian reforms deserve just applause - not critical assessment.

In July 2010, the Eurasian Energy Analysis highlighted renewed attempts of the government to sell Georgian North-South gas pipeline³ that was just refurbished with the grant money provided by US Millennium Challenge Corporation:

"Georgian Prime Minister Nika Gilauri promised that if Georgia sold shares of the pipeline, that the government would keep controlling interest. The opposition tried to hold the prime minister to his word by offering an amendment that would limit the sale of pipeline shares to 49 percent. Had the amendment passed, it would have been impossible for the government to sell

³<http://eurasianenergyanalysis.blogspot.com/2010/07/georgia-selling-gas-pipeline-that-feeds.html>

control of the pipeline to any outside investors. Parliament rejected the amendment, leaving open the possibility that either GAZPROM or a GAZPROM affiliate could snap up the pipeline”.

Gazprom has been targeting Georgian North-South gas pipeline since 1995. Ownership of this pipeline and the right-of-way would potentially allow Russia to kill the projected large scale East-West gas transportation and flood EU countries with cheaper Iranian supplies via 'Russian' pipelines.

Such broader geopolitical considerations are important to keep in mind while negotiating some of the EC Treaty application for Georgia. This will require a thoughtful attitude from negotiating teams from both sides. As an example, Russia might demand to provide access for Gazprom to existing and future pipelines, basing its claim on certain provisions of the Treaty. Georgia, a bridge between the Caspian gas resources and the EU certainly has its geopolitical specificities that need to be taken into account.

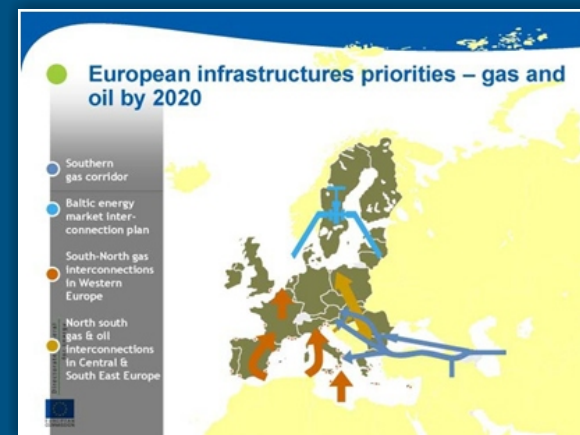
Transit of a strategic commodity like gas is lucrative for countries and if the volumes are sizable, apart from cash dividends it is perceived to be bringing important geopolitical benefits.

The way the international diplomacy was using Turkmen gas transit as a high value bargaining chip and a possible 'carrot' to engage with Iran back in 2009, can serve as an illustration for the above: In response to the Turkmen President Gurbanguly Berdimukhammedov stating that

“...we are looking for conditions to diversify energy routes and the inclusion of new countries and regions into the geography of routes”, Deputy Assistant Secretary of State George Krolhas publicly suggested that the US remained open to the prospect of gas from Central Asia being exported to Europe via Iran.

EU's interest in new external pipeline supplies from new energy sources and through independent routes lead to the development of the Southern Gas Corridor plan and inclusion of this plan into the Connecting Europe Facility (CEF) scheme. The latter allows spending of EU taxpayers' money for covering up to a half of the construction costs of SGC pipelines. The Southern Gas Corridor has been identified as one of four European infrastructure priorities in gas and oil by 2020.

A fully pledged Southern Gas Corridor is now perceived by all involved parties as a doable undertaking—an undertaking capable of achieving its declared strategic objectives of reliably supplying sizable quantities of gas to the European market.

For a long time Russia was planting doubts about Turkmenistan's reserves, the costs and commercial feasibility of their

development. Turkmenistan has overcome difficulties and has proven not only the sustainability of its reserves, but also the possibility of extracting much more gas in commercially attractive manner.

Just in four years, a remarkably short timespan for such developments, 22 wells have been drilled on Galkynysh. In September 2013 Turkmenistan hosted guests from various countries to celebrate the start of commercial production within phase one development of the field. The Government of Turkmenistan is building the so-called East-West pipeline that will have the capacity of 30 bcm by 2016 making it ready to supply gas into Trans-Caspian pipeline. Commercial development of the Galkynysh field has proven that Galkynysh is comparable to the super-gigantic South Pars field shared

by Qatar. In addition, as President Berdymukhamedov has publicly stated, Turkmenistan will soon have 10bcm/a production in the Caspian offshore.

For two decades the EU has been working on gaining access to the Caspian's energy resources, particularly to Turkmen gas, but the recent developments with SD2, TANAP and TAP are certainly creating a momentum for the EU to push the Caspian agenda even stronger than before. These developments create favorable conditions for Georgia to join the team and become a helpful and reliable ally to the EU and Caspian suppliers in implementing the Trans-Caspian Pipeline. It is only through joint, concerted efforts that the success can be ensured. EU efforts are clearly aiming towards the implementation of the TCP, as a part of multi-project bundles within the SGC scheme before 2020. Georgia can help in midwifing these plans, or can remain a watcher hoping to harvest the fruits if others succeed in doing the job.

The changes over the past decade in global energy affairs have been unprecedented. The global energy map has been redrawn as a result of the unconventional oil and gas revolution in North America and the emergence of large energy consumers in Asia. EU countries are extensively subsidizing the renewables and emergence of North American cheap coal to

the European markets has contributed towards further shrinkage of EU gas market. Now the prospects of Iran opening are perceived as more realistic in medium term. Georgia needs to see these and other developments as an encouragement to start playing an active role in Southern Gas Corridor developments. EU market will need the TCP, but this need will not be permanent – other developments will certainly make it less necessary if the current window of opportunity is lost. And it is vital that Georgia thoughtfully embraces opportunities of the Energy Community to free itself from the ties of nontransparent relations with its current energy players invisibly influencing its future.

Giorgi Mukhigulishvili
World Experience For Georgia

The main goal of this article is to review Georgia's energy sector in view of Energy Community (EC) membership and to show strength and weaknesses of the sector and expected benefits for Georgia and EU, identify main challenges of EC membership and to make relevant recommendations.

In 2005 Energy Community Treaty was initiated by EU to create a stable regulatory and market framework in the south-east European countries in order to⁴: attract investment in power generation and networks; create an integrated energy market allowing for cross-border energy trade and integration with the EU market; enhance the security of supply; improve the environmental situation in relation with energy supply in the region and enhance competition at regional level and exploit economies of scale. Full members of the EC are obliged to harmonize its energy legislation with the EU energy acquis.

⁴http://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/ENERGY_COMMUNITY/What_we_do

Since 2007 Georgia has an observer status in Energy Community and only in 2013 Government of Georgia applied for full membership of the organization. In November 2013 Georgia and EU agreed on the text of Association Agreement (AA), which provides a framework for a new relationship based on political association and economic integration. Under the Association Agreement, energy co-operation between EU and Georgia should be based on the principles of partnership, mutual interest, transparency and predictability and shall aim at market integration and regulatory convergence in the energy sector, taking into account the need to ensure access to secure, environmentally friendly and affordable energy⁵.

According to the draft article-218 of the Association Agreement, preference in implementing energy chapter shall be given to the adoption of legislation or acts which are consistent with the Energy Community Treaty or are based on legislation applicable in the Union⁶. Key energy directives and regulations should be implemented in accordance with the timeline agreed by Georgia in the framework of the Energy Community Treaty. Should Georgia's accession to the Energy Community Treaty not become effective within 2 years of the entry into force of this Agreement, a proposal for a timeline will be submitted to the Association Council no later than 3 years after the entry into force of the AA⁷.

Georgia has clear political motivation and aspiration of European and Euro-Atlantic integration. Expansion of energy interests and relations with the EU is among Georgia's high priorities. However, Georgia's energy sector has its specificity, which should be assessed and duly considered by all parties during the negotiations. Only formal membership of Energy Community should not be of interest and should be accompanied by feasible and sustainable reforms which will be agreed beforehand by parties.

To have an understanding of Georgia's energy sector in view of EC membership its main strength and weaknesses should be reviewed.

Strengths:

- Geopolitical location is a natural wealth of the country. Georgia's importance for energy transit became obvious in the beginning of 20th century by oil exports from Azerbaijan to the Black Sea ports and its role as the key energy transit country was revived in post-Soviet times.

⁵ Association Agreement, Title VI: Other Cooperation Policies - http://eeas.europa.eu/georgia/assoagreement/pdf/ge-aa-title-vi-other-cooperation-policies_en.pdf

⁶ Association Agreement, Chapter 11 - http://eeas.europa.eu/georgia/assoagreement/pdf/ge-aa-title-iv-trade-related-matters_en.pdf

⁷ Association Agreement, ANNEX XXV - http://eeas.europa.eu/georgia/assoagreement/pdf/ge-aa-annexes-part-iii-annexes-xxii-to-xxxiv_en.pdf

- Georgia is a reliable international partner for transit of energy resources. Major energy transmission lines and pipelines go through the country. South Caucasus Pipeline (SCP) connects Caspian Shah Deniz gas field to Turkey. The Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) oil pipeline connects the offshore oil fields in the Caspian to the Turkish coast and further European markets. Western Route Export Pipeline Baku-Supsa (WREP) also serves for supply of Azeri oil by tankers to global markets. Georgian railway provides a corridor for transporting petroleum products and crude from Azerbaijan, as well as Kazakhstani and Turkmenistan to the Black Sea. North-South main gas pipeline serves for export of Russian gas to Armenia. Georgia has never leveraged its transit role for political reasons.

- Having no significant oil & gas reserves, Georgia covers 60-70% of domestic gas needs through the gas provided by transit agreements while the rest is also imported. Thus by linking the interests of own energy supply to the interests of other countries Georgia has achieved a reasonable level of energy security and stable gas prices. Notably, it was the startup of SCP that allowed Georgia to diversify its gas supply away from critical dependence on Russian imports⁸.
- Despite the fact that the Ministry of Energy has little experience/capacity in energy policy and strategy development, now its main priority is to develop process oriented energy policy and strategy.
- By far the hydroelectric potential is the main prospective resource of domestic energy. According to various estimates there is a possibility to economically develop about 20-30 TWh of annual generation. There is also significant wind and solar power potential in Georgia.
- Black sea transmission network which started operation in previous year connects power systems of Georgia and Turkey; it increases export opportunities of Georgian hydropower to Turkey's and further European energy markets.

Weakness:

- Georgia does not have significant oil & gas reserves. As a result, about 65% of country's primary energy supply is from external sources.

⁸ Georgia and Its Role in Energy Transit towards the West, M. Margvelashvili, G. Mukhigulishvili, 2011, www.weg.ge

- Major concern is related to Enguri/Vardnili hydro power plant cascade. It is a key contributor to Georgia's electricity generation and therefore major factor of energy security. The power house and switchyard are located on the territory occupied by Russia, while the dam and reservoir are on the territory controlled by Georgian state. This can result in serious energy problem in case of political escalation with Russia who already occupies 20% of Georgian territory⁹.

- Controversial and nontransparent energy legislation poses a serious problem. The legal documents adopted in 90's with the help of donor organizations were constantly amended on an ad hoc basis for immediate needs and without observance of good industry practices and underlying principles.
- Vertically integrated energy companies in power (RAO-UES, Energo-Pro) and gas (SOCAR) sectors prevent competitive market development¹⁰.
- Long term memoranda with energy companies - number of controversial concealed long term international agreements and memoranda with investors and government owned companies of other countries may contradict with the interests of Georgia's European and Euro-Atlantic integration.
- Unbalanced power in different institutions and weak regulator hamper efficient functioning of energy sector.
- There are no Energy Efficiency and Renewable Energy laws and corresponding institutional system.

Accession to Energy Community, harmonization of Georgia's energy legislation with EU energy acquis and implementation of reforms in the sector might result the following benefits for the country and the society: stronger ties with the EU (sectorial integration), more sustainable and secure energy sector, stronger institutions and more transparent/clear legislative base, better investment environment and increasing strategic foreign investments, more chance to realize strategic transit projects (WS, AGRI and Trans-Caspian), more resilient to external influence and corruption, stronger political support of EU, public service obligation will become priority, consumers will have a right to choice suppliers, competitive energy market will result cost reflective prices and quality of supply, EE and RE technologies will become available for people, stable Investment environment creates more work places.

⁹Energy Security Georgian Perspective, G.Mukhigulishvili, M.Margvelashvili. 2011, www.weg.ge

¹⁰Competition and monopoly in internal energy markets, G.Mukhigulishvili, M.Margvelashvili. 2012, www.weg.ge

In case of Georgia's EC membership EU will have a reliable transit country which allows EU to diversify not only energy supply sources and have an access to Caspian hydrocarbon resources but also transit routes (through Turkey or Black sea). Georgia's vast renewable energy potential might be beneficial for EU countries to achieve 20-20-20 targets.

There are some barriers which prevent Georgia getting full benefits from EC membership. Most important is that Georgia has no direct connection to EC member countries, which complicates internal market integration. There is no reverse flow possibility of gas, electricity in case of any emergency disruptions in Georgia.

Georgia's energy sector faces some challenges which complicate EC membership process. They might prioritize as follows: regulation of energy transit according to EU directives and expected loss of transit fee, which has a significant share in Georgia's economy; unbundling of vertically integrated companies in power and gas sectors and development of competitive energy markets; long term memoranda with integrated energy companies should be revisited since they contradict with free market principles; creation of supporting mechanisms for RE targets in different sectors; financing EE projects from central or municipal budgets; guaranteed security of supply by diversification and reserves (oil, gas storage) creation; assurance of transparency and accessibility of energy data.

Based on the above the following recommendations can be made:

- Georgia should accelerate Implementation of the basic principles of EU legislation, which are essential for sector development. It should create competition and regulation mechanisms according to principles of free market economy.
- EC should analyze and take into consideration energy sector specificity of Georgia; formal participation should not be the goal of Georgia.
- EC should create the mechanisms to make EC membership benefits accessible for each member country.
- CSOs have an important role in the process; they should increase their awareness, engage in the process and take responsibility for their future by monitoring advocating and informing society about the benefits and reforms needed for EC membership of Georgia.

